

SAKSBEHANDLER
Kaare Stang / Martine Thodesen Sande

VÅR DATO
30.09.2024

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
24/02782-3

DERES REF.
2024/13747-3

DERES DATO
17.06.2024

Ole Henry Breivik

Folkets hus – gnr./bnr./fnr. 219/3/1 - Roskifte - Krødsherad kommune - Avgjørelse i klagesak - klage på vedtak om midlertidig fredning

Vi viser til mottatt klage, datert 17. juni 2024 (sendt i mail 18. juni 2024) på Buskerud fylkeskommunes vedtak, datert 7. juni 2024 om midlertidig fredning av Folkets hus i Svartekroken, Roskifte, Øvre Krødsherad.

Buskerud fylkeskommune har etter ny vurdering av saken opprettholdt sitt vedtak og oversendt saken til Riksantikvaren for endelig avgjørelse.

Nye innsendte merknader til fylkeskommunens oversendelse, er vurdert. Vi anser at saken er tilstrekkelig opplyst.

Klagerett og klagefrist

Klager er Ole Henry Breivik (heretter kalt "klager") som er grunneier og direkte berørt part. Klagen ble fremsatt 17. juni 2024 og er sendt innenfor klagefrist. Klagen tas til behandling.

Klagens momenter

Klagens momenter er i hovedsak følgende:

- Beskrivelse av bygningen

Overbygd inngangsparti er ikke originalt ifølge klager, ettersom dette ble ombygd og snudd på 1980-tallet. Opprinnelig inngangsparti var med mønetak slik at utseende er endret. Ifølge klager er vinduene heller ikke originale da de ble byttet på 1980-tallet, men gamle vinduer satt inn. Det er ifølge klager også skåret ut og satt inn flere vinduer i bygget i nyere tid, ca 1980. Kjøkkenet er ikke originalt, og ble satt inn på 1980-tallet. Interiørets benker er ikke originale, men stammer fra Glesne Kapell.

- Beskrivelse av historisk sammenheng

Klager skriver at "Selvsagt har det i alle tider vært skogsdrift i Krødsherad også den dag i dag. Når det gjelder historiefortelling bl.a. om tariffavtaler, Julussa-konflikten, Randsfjord-konflikten så mener jeg at dette ikke har noe med bygget å gjøre". /.../ "Den bruken som har vært de siste 40 år har faktisk ingen ting med skogsdrift å gjøre".

- Oppføring av bygningen

Klager skriver at det var hans onkel som var snekker og som i hovedsak oppførte bygningen.

- Vurdering av verneverdi

Klager skriver at han ikke kan se at bygningen er et kulturminne av nasjonal verdi.

- Foreningen Folkets Hus, Svartekroken

Klager har til slutt flere henvisninger til klagers oppfatning av leietaker/fester Foreningen Folkets Hus Svartekroken, et forhold som er av negativ karakter, ifølge klageren.

Buskerud fylkeskommunes begrunnelse for vedtaket

Buskerud fylkeskommune ble gjort oppmerksom på at bygningens interiør skulle fjernes innen 1. juli 2024, uavhengig av søknad til kommunen og tillatelse til bruksendring til fritidsbolig. Fylkeskommunen oppfattet dette som en umiddelbar trussel mot bygningen og dens verneverdier. En søknad om bruksendring kan medføre større endringer i eksteriør og interiør.

Klagers anførsler berører særlig bygningens historiske bruk, eierstatus og tilstand. Vedrørende klagers anførsler om bruk av bygningen, har Buskerud fylkeskommune følgende kommentar:

"Klager skriver at bygningen er oppført av hans onkel, men ifølge våre opplysninger ble det oppført av Ørgenvika Arbeiderforening og Østre Krødsherad Skog- og Landarbeiderforening i 1938. Samme år ble det tinglyst en festekontrakt mellom de to foreningene og grunneier Ole J. Brevik. Leietiden ble satt til 99 år. Festekontrakten er vedlagt. Skog- og Landarbeiderforeningen gikk i 1988 inn i Fellesforbundet, og etter den tid er det venneforeningen Folkets Hus Svartekroken som har stått for årlige arrangement i bygningen. Venneforeningen er registrert i Brønnøysundregisteret, org.nr. 925 426 822. Under aktivitet oppgir de følgende. «Organisere aktiviteter for fastboende og fritidsboende som sokner til Øvre Krødsherad. Påskefest, bridge-turneringer, turmarsj, sommerfest mv. Formidler viktige opplysninger ut til innbyggere og fritidsinnbyggere.» Venneforeningen er også registrert i Frivillighetsregisteret. Venneforeningen har betalt årlig leie til grunneieren".

Buskerud fylkeskommune har vedlagt venneforeningens årsberetning for 2019 samt et opprop med underskrifter for bevaring av forsamlingshuset fra høsten 2023.

Ifølge fylkeskommunen har dagens eier av gnr./bnr. 219/3 fått Statens Kartverk til å slette festekontrakten før tiden, ettersom han ønsker å selge bygningen. Hans begrunnelse for opphevelsen har vært at det ikke finnes noen fester, men foreningen Folkets Hus Svartekroken har betalt årlig leie og stått for årlige arrangementer, jf. årsberetningene.

Buskerud fylkeskommune skriver at man prøvde å ta kontakt med eier før fylkeskommunen skulle på befaring 24. november 2023. Da man ikke fikk kontakt på telefon, sendte fylkeskommunen en sms den 23. november hvor de opplyste om at de skulle på befaring dagen etter kl 10:30. Fylkeskommunen skriver at dette var en invitasjon til å delta på befaringen.

Riksantikvarens vurdering

Bygningen er en laftet trebygning i to etasjer med saltak. Bygningens fundament hviler i forkant delvis på stående søyler av støpt betong i det skrånende terrenget. Stilmessig har bygningen rester av sveitserstil i taggavler/gavldekor, mens vinduene er utført i funkis-stil; tofagsvinduer med midstolpe.

Begrunnelsen for vedtak om midlertidig fredning fra Buskerud fylkeskommune er varsel om et kommende salg og en søknad om bruksendring til fritidsbolig, samt varsel om fjerning av inventar.

I Krødsherad kommunes utarbeidete 'Temaplan for kulturminner og kulturmiljøer' som skal vedtas av Krødsherad kommunestyre i møte høsten 2024, er Folkets hus i Svartekroken, Roskifte omtalt slik under punkt 5.29 på side 104:

"Forsamlingslokalet Folkets hus i Svartekroken ble bygd på dugnad av medlemmer av Ørgenvika Arbeiderlag og Østre Krødsherad skog og landarbeiderforbund på 1930-tallet. Det var også de som var eierne av lokalet. Grunn ble bygslet fra Nordre Roskifte (bygslingskontrakt datert 27. oktober 1938). Lokalet har fra det ble bygd vært forsamlingslokale for Øvre Krødsherad og har vært brukt til festligheter, lokale for bygdekino, bursdager, bryllup, bønnemøter o.l. Lokalet er fortsatt brukt jevnlig og står uforandret slik det ble bygget.

Folkets hus er trukket fram som et kulturminne med stor bevaringsverdi av flere personer og grupper gjennom medvirkningsprosessen, blant annet i en egen uttalelse signert av 30 personer.

Nedenfor Folkets hus er en brygge der turistbåten 'Kryllingen' har anløp".

Bygningen vil inngå som kategorisert verneverdig kulturminne i Temaplan for kulturminner til kommunedelplan for Krødsherad kommune. Temaplanen vedtas i november 2024.

Det er opplyst at bygningen i dag er regulert til offentlig bruk (møtelokale). Bygningen ligger også innenfor 100-meters beltet fra sjø, og det vil være restriksjoner mot å gjøre større endringer på tomt eller bygning som ligger godt synlig fra sjø (Krødern), jf. plan- og bygningsloven § 1-8 hvor det heter i første ledd: "Forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag: "I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser".

I klagen fremføres påstander om at bygningen er i svært dårlig stand. De skadene som beskrives, har ikke Buskerud fylkeskommunen sett på sin befarings høst 2023. For å få avklaring her, vil Buskerud fylkeskommune så raskt som mulig utarbeide tilstandsrapport for bygningen.

Foreningen Folkets hus har cirka 60 medlemmer og med et høyere antall brukere. Foreningen har betalt årlig festeavgift på 4.000 kr. Dersom dette ikke er tilstrekkelig til å gjøre nødvendig løpende vedlikehold av bygningen, vil det så lenge bygningen er midlertidig fredet være adgang til å søke om dekning av antikvariske merkostnader ved istandsetting fra Statsbudsjettet kapittel 1429 post 71 ettersom bygningen er i privat eie.

Klager har en rekke anførsler som gjelder private rettsforhold og forholdet til medlemmer av Foreningen Folkets Hus. Riksantikvaren merker seg at opprinnelig festekontrakt fra 1938 har utløp etter 99 år, altså skulle den normalt utløpe først i år 2037. Vi kan imidlertid ikke ta stilling til slike private forhold og mener at de må løses mellom partene.

Vilkår for å fatte vedtak om midlertidig fredning

Fylkeskommunene kan fatte vedtak om midlertidig fredning etter kulturminneloven § 22 nr. 4 "inntil saken er avgjort". Det stilles ikke noen spesifikke vilkår i loven for når det kan fattes vedtak om midlertidig fredning. Ordlyden "inntil saken er avgjort" forutsetter imidlertid at det er planlagt oppstart av en fredningssak. I tillegg fremkommer det av forvaltningspraksis at det er to vilkår som må være oppfylt for at det skal være adgang til å fatte vedtak om midlertidig fredning. For det første må det foreligge en klar trusselsituasjon mot bygningen. Det andre vilkåret er at det må foreligge mulig nasjonal kulturminneverdi.

- Trusselsituasjon

Det første vilkåret; at det foreligger en trusselsituasjon, er etter Riksantikvarens vurdering klart til stede i denne saken. Eier ønsker omregulering til fritidsbolig, og å fjerne deler av interiøret. En omregulering vil kunne bety store innvendige endringer

som også kan påvirke den verneverdige fasaden. Samlet sett har bygningens fasader få vinduer, på den ene kortveggen er det ikke vinduer i dag. En bruksendring til fritidsbolig ville kunne medføre behov for større fasadeendringer.

Opplysninger om at det var planlagt fjerning av inventaret innen 1. juli 2024, innebærer også en reell trusselsituasjon for kulturminnet hvor den kulturhistoriske delen av bygningen innvendig ville gå tapt.

- Mulig nasjonal kulturminneverdi

Forsamlingshuset er med få endringer svært intakt og det er fortsatt i bruk med opprinnelig funksjon. Riksantikvarens fredningsstrategi peker på fellesskapets kulturminner som et område der det er viktig å sikre bevaring av de viktigste kulturminnene. Det er derfor viktig å gjøre en grundig vurdering av bygningens verneverdi og om den har nasjonal verdi. Folkets hus i Svartekroken oppfyller med fasade og interiør i stor grad krav til autentisitet. At lokalet fortsatt er i bruk med opprinnelig funksjon er et viktig moment ettersom mange forsamlingshus er tatt ut av bruk.

Fylkeskommunen må foreta en grundigere kartlegging av om bygningen har nasjonal kulturminneverdi, Riksantikvaren vurderer at det her kan foreligge mulig nasjonal kulturminneverdi. Hensikten med en midlertidig fredning, er at det inntil dette spørsmål er endelig avklart gis tid og rom for å vurdere grundigere om det foreligger nasjonal verdi som eventuelt tilsier oppstart av sak om permanent fredning.

Riksantikvaren vurderer at vilkårene for å fatte vedtak om midlertidig fredning er oppfylt i denne saken.

Riksantikvaren kan heller ikke se at det foreligger avgjørende saksbehandlingsfeil fra fylkeskommunens side i denne saken, jf. forvaltningsloven § 41.

Konklusjon

På ovennevnte bakgrunn tar Riksantikvaren ikke klagen til følge. Buskerud fylkeskommunes vedtak om midlertidig fredning av 7. juni 2024 opprettholdes.

Denne avgjørelse er endelig og kan ikke påklages.

Riksantikvaren ber om at Buskerud fylkeskommune innen 20. mars 2025 avklarer om det er aktuelt å igangsette oppstart av sak om permanent fredning. Dersom man ikke går videre med en permanent fredningsprosess, skal vedtak om midlertidig fredning da oppheves med virkning fra 21. mars 2025. Dersom man vil sette i gang med oppstart av slik sak, skal midlertidig fredning bli stående.

Hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas
avd.dir. Juridisk seksjon

Kaare Stang
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Krødsherad kommune, Ringnesveien 10, 3536 NORESUND/ Buskerud
fylkeskommune, Hauges gate 89, 3019 DRAMMEN